

Dr. Povilas JAKUČIONIS,
LPKTS pirmininkas

Siūloma istoriją vėl apversti nuo kojų ant galvos

Šia tema vėl rašyti paskaitino Lietuvos rusų laikraštyje „Litovsky kurjer“ pasirodės straipsnis „Kada pasibaigs paskutinis karas?“ Straipsnio autorius Rafaelis Muksinovas – sociologijos daktaras, dirbęs Mokslo akademijoje, dėstęs Vilniaus aukštosiose ir mokytojavęs vidurinėse mokyklose, buvęs Lietuvos socialistų partijos valdybos narys ir jos Vilniaus organizacijos pirmininkas (2000 m. duomenimis.) Po socialistų susijungimo su „frontu“ galbūt yra jungtinės partijos prezidiumo narys. Autorius yra totorių tautybės, gimęs Kazachstane, augo ir vidurinę mokyklą lankė Ukmurgėje. Galbūt jo tévai buvo ištremti iš Krymo į Kazachstaną dar karui nesibaigus.

Žinoma, svarbi ne autoriaus tautybė ar jo biografija. Šiuo atveju svarbi jo pozicija. Antrojo pasaulinio karo istorijos atžvilgiu ir „Litovsky kurjer“ redakcijos sprendimas per savo laikraštį skleisti kitos, nedraugiškos valstybės propagandą. Tai aiškiai atspindi straipsnio pradžioje, skiltyje „Nuo redakcijos“. Cia redakcija nedviprasmiškai solidarizuojasi su autoriaus nuomone. Idomu ir tai, kad straipsnis laikraštyje pasirodė gruodžio 23 dieną. Pačiai laiku, kaip ir A. Paleckio bei J. Veselkos kalbos tarptautiniuose forumuose, neigiančios Lietuvos sovietinę okupaciją ir šmeižiančios Lietuvos partizanų kovą dėl laisvės. Galima daryti išvadą, kad kalbę ir straipsnio „užsakovas“ yra tas pats.

Laikraštyje R. Muksinovas sielos dėl Lietuvos istorijos vadoveliuose pateikiamos tikros, kokia ji buvo, o netos, kuri buvo parašyta Sovietų sąjungos laikais, Antrojo pasaulinio karo istorijos. Jis susirūpinęs, kad ne tik Lietuvos, bet ir kitų Europos šalių vadoveliuose sulygintinos nacių ir Stalino diktatūros. (Ačiu Dievui, pagaliau, – atsidus sažiningas Lietuvos pilietis.) Tai esą todėl, kad dabantinėje pasaulinėje politikoje vyrauja radikalios dešiniuosios tendencijos. Dėl to esą menkinamos SSRS tautų

sudėtos milžiniškos aukos gelbstint europinę civilizaciją nuo „rudojo maro“. Esą Europos Sąjungos pokomunistinėms šalims pats Rusijos egzistavimas yra nuolatinis nervinimo šaltinis, nes šių šalių valdžios žadėję „gyvenimą kaip Svedijoje“, bet savo šalis pavertę „pasigailėtina Europos provincija“. (Suprask, kad Rusija klesti.) „Jos reabilituoja fašistinius režimus, heroizuoja nacistus ir jų pagalbininkus.“ (Ir tai ne kartą jau esame girdėję.) Nors autorius skundžiasi, kad „dabantiniame pasaulyje stiprėja istorijos revisionizmo, selektivaus požiūrio į istoriją tendencijos, reiškiasi ideologizuoti traktavimai ir melagintos išvados“, bet pats savo straipsnyje būtent taip ir daro. Sie jo apibūdinimai adre suojamis visoms pokomunistinėms Europos šalims.

Toliau autorius grįžta prie Lietuvos istorijos vadovelių vidurinėms mokykloms. Gaila, kad R. Muksinovas nemini jokio konkretaus vadovėlio ir puslapio, kur būtų galima rasti jo skelbiamas citatas. Švietimo ir mokslo ministerijos specialistai sako, jog tokų citatų vadoveliuose jie nėra radę... Tai gal tos citatos visai ne citatos, o autoriaus fantažijos? Antrojo pasaulinio karo istorijos aprašyme R. Muksinovas išskiria 9 pagindines idėjas ir faktus:

„1. Karas tapo neišvengiamu po 1939 m. rugpjūčio 23 d. Nepuolimo sutarties tarp Vokietijos ir SSRS pasirašymo“. Rodos, tai tiesa. Bet ne, autorius nesutinka. Kodėl nepaminėtas 1938 m. Miuncheno suokalbis? (Ar tikrai nepaminėtas?)

2. 1941 m. birželio 23 d. pradėjo karas tarp Vokietijos ir SSRS. Lietuvos gyventojams jis reiškė pirmosios sovietinės okupacijos pabagą ir suteikė naujų vilčių“. Pasakyta žodis žodin, kaip A. Paleckio kalboje. Kuris nuo kurio nurašė? Ar abu rase tuos pačius žodžius diktuoja „užsakovui“? Autoriui tas sakiny atrodė toks baisus, kadjis net nuo komentaro susilaikė.

(keliamo į 2 psl.)

Istoriko dr. Jono Matuso ižvalgos

Pseudomoksliškas agresijos maskavimas

Skaitytinėdamas 1942 metų išleistą „Lietuvių archyvą“ susidomėjau dr. Jono Matuso straipsniu „Bolševizmo esmė“. Straipsnyje rašoma: „Atsakingi bolševikų agitatorai, vadinami „raudonieji profesoriai“, brėžte pabréžia, kad marksizmas-leninizmas-stalinizmas esąs giliausias mokslas, net visų mokslų pagrindas. Kaipgi yra iš tikrujų? Tuo tarpu turime reikalą su XIX amžiaus vidurio pažiūromis. Bet kultūringoji Vakaru Europa tuos kabinetinius galvojimus ir svarstymus giliai ištyste ir persijojo per tankų kritikos sietą. Svajones ir moko kombinacijas atmetė, o kas buvo sveiko, priėmė. Priemė ir pradėjo vykdyti būtent ta prasme, kad darbininkų ir apskritai socialinius reikalus pradėjo rūpinti ir tvarkyti valstybiniu mastu. Pavyzdingiausiai darbininkų būklė buvo sutvarkyta Vokietijoje. Pabrēšime, kad tai padaryta dar prieš 1914 metus.“

Vyresniųjų kartų tautiečiai puikiai atmena, kad sovietmečiu propagandinis marksizmo-leninizmo pseudomokslas buvo aukštojo mokslo programų privilomoji sudėtinė dalis. Tačiau nete-

ko sutiki aukštajų mokslų išėjusių tautiečių, kurie kasdieniame darbe remtusi ar vaduavutusi Markso-Engelso-Lenino citatomis ar sovietiniu šventraščiu tapusių „Trumpojo VKP (b) kursu.“

Rytų agresoriaus siekiai

Tačiau kaip garbusis istorikas vertina Rytų šalyje vykusius perversmus, neramus ir karus?

Cituoju minėto straipsnio išstraukėlę: „Jei dabar imsimė Rusiją, tai šis kraštas visuomet nuo Vakarų Europos buvo atsilikęs mažiausia 100 metų. O vadinamo marksizmo-bolševizmo atžvilgiuji, itvaikas motinos sijono, iškibusi laikosi pasenusios teorijos. (...) Reikia sutikti, kad bolševikų vadovai yra be galio gudrūs ir sukti. Jie negalėjo nesuprasti, kad valstybę ir visuomenę gali valdyti tik intelligentai, t.y. išmokslinti vyrai. Taip buvo ir bus. Dėl to jie galvotrukčiais pradėjo formuoti naują intelligentiją, anot jų, sovietinę intelligentiją. Pasiskelbė didžiausias švietimo globėjais. (...) Ypatingai buvo globojami žurnalistai, rašytojai, išairių sričių menininkai. Mat jų dirbamas darbas lengviausiai gali būti nukreiptas į propagandą.“

Sluoksniuoto melo politika

Nesileidžiant į platesnę diskusiją su autoriumi, naudinga pažvelgti jo akimis į sovietinę propagandą: „Mes ant melo ir ant to melo darvienas melas... Taip galima tarti pagal lietuvišką liaudies dainelę. Tik pasižiūrėkim į Rusijos bolševikų šūkius: „Mes visko turime“, „Mūsų technika susilygina su Europos ir Amerikos technika“, „Raudonoji armija nenugalima“, „Mūsų lektuvai pralenkia geriausius vokiečių lektuvus“, „Maskva – viso pasaulio darbininkų sostinė, o Stalinas jų vadas.“

Straipsnio autorius tiksliai atspindi Lietuvos visuomenės nuotaiką, kai raudonajį okupantą keitė rudasis ir vėl atvirksčiai. Bet istorikas toli gražu ne viską pasako dėl suprantamų priežasčių. O tie nutylėjimai ne mažiau reikšmingi ir svarbūs ne tik to meto bendrapiliečių kartai, kuriuos atstovų tolydžio mažėja, bet ir nūdienos jaunesnėms kartoms. Dr. J. Matusas tikriausiai žinojo ar nujautė S-H suokalbio agresyvių planų turinį, nulėmusį Antrojo pasaulinio karo pradžią ir Baltijos valstybių okupaciją, tačiau Vermachto užimtame krašte skelbtį 1942 metais tiesą apie suokalbio tikslus buvo neįmanoma. Agresoriai galynėjos tarpusavyje.

(keliamo į 2 psl.)

Nesunaikintasis

Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejaus Marijampolėje darbuotojai Aliona Vilutienė ir Justinas Sajauskas 1999 metais išleido knygą „Ištark mano vardą“. Tai Tauro apygardos partizanų žuvusių ir likusių gyvų, enciklopedinis žinynas. 2009 metais pasirodė Justino Sajausko knyga „Žinau tavo vardą“, kurioje suregistravoti Tauro apygardos partizanų slapyvardžiai. Knygos viršelyje matome kelių asmenų, pasižymėjusių partizaninėje kovoje, nuotraukas. Kadangi knygoje apie juos nebuvo plačiau parašyta, knygos autorius panoro, jog juos priminti platesnis paminėjimas laikraštyje.

Lietuvos kariuomenės majoras, partizanų pulkininkas Sergijus Staniškis, labiausiai žinomas slapyvardžiu Litas. Gimė 1899 metų rugsėjo

Nemuno fronto partizanų vadas Sergijus Staniškis-Litas

17 dieną Geležinių kaime (darbar Marijampolės savivaldybės Liudvinavo seniūnija), daugiauvaikėje šeimoje. Mokesi carinėje pradžios mokykloje Liudvinave, po to Marijampolės gimnazijoje.

1923 metais baigė Neprikalusmos Lietuvos karo mokyklą Kaune (šeštoji karininkų laida). 1923 metų sausį dalyvavo išvaduojant Klaipėdą. Iki pat pirmosios bolševikų okupacijos tarnavo kavalerijoje: husarų ir ulonų pulkuose. Buvo puikus raitelis – ne vieną kartą laimėjo prizus jojimo varžybose. 1931 metais vedė Salomėją Bastytę – pedagogę. Gimė dvi dukterys: Danutė ir Jūratė.

Sovietų valdžia iš tarnybos kariuomenėje atleido. Tuomet jis ėmėsi ūkininkauti įsigytoje sodyboje Lapių valsčiuje, netoli Kauno. Ūkyje stengėsi pritaikyti agronomijos naujoves. Lapių parapija buvo sulenkėjusi. S. Staniškis pasistengė, kad pamaldos vienos bažnyčioje vyktų lietuvių kalba. Bet neilgai jis gyveno ūkyje su pamėgtais arkliais ir bitėmis. Prasidėjo nauja sovietų okupacija.

(keliamo į 6 psl.)

Siūloma istoriją vėl apversti nuo kojų ant galvos

(atkelta iš 1 psl.)

Bet juk tai buvo nepriklausomybės atkūrimo viltys.

3. Jau antrą karo dieną prasidėjo Birželio sukilimas... Tai buvo sukilimas prieš atsitraukiančią Raudonąją armiją". Jei iš tikro taip parašyta, tai – klaida. Sukilimas buvo prieš sovietinę okupacinię valdžią ir jos represines struktūras. Su raudonarmiečiais sukilėliai susigrumdavo tik ginčamiesi ar neleisdami terorizuoti civilių gyventojų.

Kita vertus, jei autorius tévų šeima tikrai buvo iš Krymo ištremta į Kazachstaną, tai vargu ar jie labai džiaugėsi Krymo išvadavimu iš vokiečių?

Visų kitų punktų paeiliui neverta minėti, nes juose vien senų sovietinės propagandos štampų apie Lietuvos išvadavimą, Vilniaus ir Klaipėdos sugržinimą, didžiulių sovietinės armijos nuostolius, kurių didvyriškumą ir t.t. pakartojimai. Bjauriausias melas yra tada, kai iji primaišoma tiesos trupinių. Bet porą iš tų „idėjų ir faktų“ dar reikėtų paminėti:

5. Pagrindinė kaltė dėl Holokausto Lietuvoje ir Europoje krenta nacistinėi Vokietijai". Teisybė, bet autorių nepatenkintas. Kodėl Lietuvos nužudyta tiek daug žydų? Ir leidžia suprasti, kad lietuvių vos ne masiškai patys vieni žudė žydus. A.Paleckis pañašiai tvirtina tą patį. Tuo tarpu gyvutę metų liudininkai tvirtai žino, jog

lietuvių nuo pat pirmųjų Holokausto dienų griežtai smerkė nekalėti civilių žydų žudikus ir vadino juos žmogžudžiais. Ir su jais nebendravo.

„9. Sovietų Sąjunga apsigynė patriotizmo, nacių teroro, didelės sovietų propagandos, žiaurumo (buvo uždrausta pasiduoti priešui gyviems, vadiniameji „užtvaros būriai“ šaudė į savus, bandžiusius trauktis iš apkasų), Vakarų pagalbos dėka“. R.Muksinovas vėl prieštarauja: „Ne apsigynė, bet nugalėjo“. Ir piktinasi: „Niekam neduota teisė menkinti didžių sovietų liaudies žygdarbį, temdyti jos armijos vyriškumą ir ištvermę, mindytį nacionalinį pasididžiavimą ir atmintį. Mums šis karas ir Pergalė tame – šventi!“ Gink Dieve, niekas ir nemanó késintis i pagarbą kariavusiems aržuvusiųjų atminimą. Autorius čia norėjo dar kartą sušukti pokario propagandos šūkius, tuo norėdamas pademonstruoti ištikimybę savo partijos revanštinei ideologijai.

R.Muksinovas kukliai nutyli, kas darėsi po to „Europos išvadavimo“. Išvadavo, bet pamiršo išeiti, o tai jau nauja okupacija. Pavergė ir nustatė savo diktatūrą, ne švelnesnė už nacių. Visą pokomunistinių šalių raidą sustabdė 50 metų. Draudė laisvą žodį, grūdo į kalėjimus ir trémė. Šito R.Muksinovas „neprisimena“, nors daug ką matė jau savo akimis. Tai irgi jo paties minėta „selektyvi traktuotė“, arba tiesiog melas.

Istoriko dr. Jono Matuso ižvalgos

(atkelta iš 1 psl.)

„Kapitalistinio apsupimo“ baubas

Dar viena citata iš minėto straipsnio: „Bolševizmo atsakingi asmenys nuolat kalė į galvas „kapitalistinio apsupimo“ žodį. Paprasta kasdieninė kalba tai reiškia, kad visos kaimynės valstybės yra priešai. Toliau buvo argumentuojama, girdi, „nepanaikinus kapitalistinio apsupimo, Rusijos bolševizmas negali visai tarpti.“ Kunigo istoriko J.Matuso ižvalga kelia pagarbų nusistebėjimą. To meto stalinistinė Rusija, prisdengusi Sovietų sąjungos iškaba, ir hitlerinė Vokietija vykdė savo kaimynių atžvilgiu agresyvią imperinę politiką. Nusikalstamą veiką silpnėnių kaimynių atžvilgiu sovietai maskavo tariamais „vadavimais“ iš kokio nors jungo (kapitalistų, buržužų, nacionalistų, fašistų ir panasių). Savo ruožtu iš Berlyno nacių ruporai nuosekliai skleidė paistalus apie neva kuriamą „naująją Europą“, kurioje tik ariams bus gera gyventi.

Abu režimai vykdė agresyvią imperinę politiką tiek pavieniui, tiek ir sutartinėmis pastangomis. Ryškiausias sutartinis „bendarbarbiavimo“ pavyzdis – jau minėtas slaptas 1939 metų rugpjūčio 23 dienos S-H suokalbis Kremliaje. Būtent ten ir tada sovietų ir nacių totalitarinių režimų vadeivos pasidalino Rytų Europos valstybių teritorijas ir užpul-

dami Lenkiją sutarė pradėti Antrąjį pasaulinį karą.

Užnovijos krašto sūnus – žymus istorikas

Jonas Matusas (1899–1962) gimė Vaiguviškiuose, Plokščių valsčiuje, Šakių apskrityme. Mokėsi Vilkaviškio kunigų seminarijoje. 1924 metais įsventintas kunigu. 1924–1930 metais studijavo VDU, apgynė istorijos daktaro laipsnį. Dėstė Lietuvos kultūros, Lietuvos pajūrio ir Prūsų žemės istoriją. Rytų frontui artejant prie Lietuvos, 1945 metais pasitraukė į Vakarus. 1948 metais persikėlė į JAV. Svarbiausia jo parašyti veikalai: „Klaipėdos atvadavimas“ (1930), „Lietuvių rusinimas per pradžios mokyklas“ (1937), „Švitrigaila, didysis Lietuvos kunigaikštis“ (1938), „Lietuvių kultūra senais laikais“ (1939), „Saulių sąjungos istorija“ (1939), „Tautos nepriklausomybė pagrindai“ (1940), „Senovės prūsų žemės nukariavimas“ (1940) ir kiti.

Ne visiems dr. J.Matuso čia ne paminėtiems teiginiams galėčiau pritarti, tačiau lenkiuosi Jo atminimui ir darbams, atspindėjusiems tuometinės visuomenės šviesią vilčių, paremtą tikėjimu – Lietuva atkurs agresorių sutryptą valstybingumą. Laukti teko pusę amžiaus.

Edmundas SIMANAITIS

Okupacinis reliktas vis dar bado akis

Lietuvos valstybės nepriklausomybė atkurtą štai jau 20 metų, o sovietinės okupacijos metų palikimas Lietuvoje vis dar ikyria bado akis, šlovindamas nepriklausomos Lietuvos okupantus, stribus ir kitokius jų pakalikus. Dar nepaaiškėjo ši rudenį už rusiškus pinigus kruopščiai restauruoto paminklo stribams Raseinių rajono Betygalos miestelyje likimas, o jau pagreitį ima pilietinis rūpestis dėl kitoto panašaus paminklo.

Šių metų sausio 12 dieną po ilgo susirašinėjimo su Kazlų Rūdos savivaldos vadovybe į kultūros ministru Arūnu Gelūnų dėl paminklo raudoniesiems partizanams Jankuose kreipėsi Nepriklausomybės Akto signataras Algirdas Endriukaitis. Savo rašte jis aiškina, kad Jankų miestelyje okupacijos metais buvo pastatytas paminklas raudonųjų partizanų, siekusių Lietuvos reokupacijos, atminimui: „Šispaliskas stovi miestelio centre ir jaunimas, svečiai kasdien mato tai, kaip nepriklausomos Lietuvos savastį. Beje, žuvusiems Lietuvos partizanams yra ženklos miške, nepastebimas“.

I kultūros ministru Nepriklausomybės Akto signataras kreipėsi po ilgo susirašinėjimo su Kazlų Rūdos savivaldybės meru ir Jankų seniūnu. Prieš gerą pusmetį rašydamas merui ir savivaldybės nariams, A.Endriukaitis taip prisiminė nelabai senos praeities įvykius:

„Sovietmečiu, tuojo po karo, man teko gyventi Jankuose, 1947 metais baigtį pradinę mokyklą. Atsimenu, kaip miestelyje prieš sovietinius rinkimus ant medinių namų fasadų didelelis baltomis raidėmis aliejiniuose dažais buvo rašomi raginimai visiem vykti balsuoti. Pamenu, kaip Jankuose 1947 metais mirė valsčiaus milicijos viršininkas Gruzincev. Atsiųsti iš sventurkadrai, vietinių kolaborantų ir šnipelių padedami, darė „tvarką“ – persekiojo, suiminėjo ir trémė žmones, žudė pasiprišenimo dalyvius“, – raše A.Endriukaitis, šiandien priverstas Jankuose matyti paminklą, išreiškiantį pagarbą raudoniesiems partizanams, atkūrusiems ir stiprinusiems antrąjį Lietuvos okupaciją ir iš esmės remusiems bei vykdžiusiems nusikaltimus prieš Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę.

Jis ragino Kazlų Rūdos savivaldybę pamästyti apie tokį paminklą, kai Lietuva švenčia valstybės atkūrimo dviešimtmetį ir pažymi 70-iasios okupacijos metines.

„Negali mums patiemis, mūsų vakaams ir vaikaičiams būti dvieju Lietuvu, dvieju nepriklausomybių, dvieju tiesų ir skirtingų dvieju prieštaraujančių Lietuvos valstybei ir istorijai nusipelnusių asmenų. Nepriklausomybė yra viena, laisvė yra viena, suverenitetas yra vienas, Vasario 16-oji ir Kovo 11-oji yra viena, o tai nieko bendro neturi su kapsukininkais, sniečkininkais, paleckininkais ir kitačiais, pardavusiais Lietuvą, naikinuisiais Lietuvos žmonės, tarnavusiais okupantams ir likusiais amžiam Lietuvos istorijoje išdavikų vardais. Nepriklausomybės šalininkai privalo būti garbingi ir principingi, atviri ir tiesūs. Raudonųjų partizanų paminklo buvimas iki šiol Jankuose byloja apie

mūsų paviršutiniškumą, susitaikėliškumą, Lietuvos istorijos nesupratimą, jos pamokų nevertinimą ir iš esmės negynimą. Dėl to mes, kaip lietuvių, menkėjame dvasiškai, netenkame garbingumo, išdidumo, svarbiausia, nelieka valstybės, pasiprišenimo kovos dvasios, liekame be orumo, kuriuo remiasi nepriklausomybė“, – tvirtai įsitikinės A.Endriukaitis.

Jis siūlė Kazlų Rūdai paminklą atiduoti Grūto parkui ir užrašu nurodyti, kaip lietuvių tarnavo Rusijos okupacijai. Mat pats surinko archyvinę medžiagą apie paminklo užraše minimus raudonuosius partizanus ir buvo pasiruošę šią istorinę medžiagą pripratyti Kazlų Rūdos savivaldybėje. Deja, Kazlų Rūdos savivaldybės tarnautojai, kaip nepriklausomybės šalininkai, neskuba būti „garbingais ir principingais“. Jie nutarė pažaisti „demokratiją“ ir pirmiausia atlitti Jankų gyventojų apklausą dėl minimo paminklo.

A.Endriukaitis yra įsitikinės, kad toks sovietinis reliktas nėra Jankų nuosavybė ar problema. Problema yra okupacinių simbolų, Lietuvos nepriklausomybės, Lietuvos istorijos vertinimo, desovietizacijos supratimas visos valstybės mastu, kai Lietuva atkūrė valstybę. Jis mano, kad abejingumas okupacijai kelia daug klausimų.

„Kai Vilniuje vertė Leniną, Kauņe – komunarų, Zarasuose – Melnikaitę, Šakiuose – akmenų armijai „išvaduotojai“, Kudirkos Naumiestyje – sovietinę patranką ir t.t., nedaug kam kilo abejonių dėl jų buvimo vietas prasmės. Viskas lieka istorijoje, kurią skaitys ir kitos karatos“, – mano signataras.

Savo surinktoje medžiagoje apie Jankuose šlovinamą sovietinį „Jūros“ partizanų būrių A.Endriukaitis pirmiausia pabrėžia, kad Tarptautinių žodžių žodynais nurodo, jog partizanas yra „vietos gyventojų savanoriškų būrių, veikiančių prieš užnugaryje, dalyvis“. Sovietiniai partizanai Lietuvos buvo organizuoti iš šalies, SSRS nurodymu, išlaikymu ir tvarkymu, kitaip sakant, ne Lietuvos nepriklausomybei ginti, o SSRS 1940 metų aneksiniams interesams Lietuvos užtikrinti, įtvirtinti ir ginti. Skirtingai nuo Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio, tai nebuvę valstybinis ir patriotinis, iš apačios kilęs judėjimas, turėjęs giliausias ir neginčiamas nepriklausomybės aspiracijas.

Ištrauka iš A.Endriukaičio paruoštos archyvinės medžiagos:

„Šakių, Marijampolės ir Vilkaviškio apskrityme „Jūros“ būrys pradėjo veikti 1943 metais, kai vokiečių laimėjimai fronte susvyravo. 1943 metais būryje buvo 23, o 1944 metais – 85 žmonės. Jonas Jakštys nurodo, kad 1944 metais būryje buvo 65 žmonės ir „50 aktyvių ryšininkų“. Būrio branduoliui priklausė Vytautas Bieliauskas, Antanas Grybas, Vladas Bieliauskas, Vytautas Bakys, Juozas Gaisrys, Vladas Kasperavičius, Pijus Ledas ir Viktoras Stankevičius. Kuo buvo šie ir kiti šios grupės žmonės, ilgai ar trumpiau čia veikę?

(keliamas į 3 psl.)

2011 m. vasario 4 d.

Okupacinis reliktas vis dar bado akis

(atkelta iš 2 psl.)

Vytautas Bieliuskas, gimus 1918 metais, – nuo 1934 metų priklausė Lietuvos komunistinio jaunimo kuopelei. 1934–1937 metais Lietuvos valdžios kelis kartus buastas administracine tvarka. Nuo 1940 metų Lietuvos komunistų partijos narys, Lietuvos kariuomenės politrukas (politinis, partinivadovas, komunistinės tvarkos prižiūrėtojas) ir kolaborantinio Liaudies seimo narys, dirbo Šakių apskrities Komunistų partijos komitete. 1942 metais permestas iš Rusijos į Lietuvą ir buvo „Jūros“ partizanų būrio vadu.

Apie jo partizaninę veiklą Vilkaviškio ir Šakių apskrityse nurodoma: „Šiuose rajonuose sukūrė tarybinio ir partinio aktyvo ir nelegalių partinių organizacijų pagrindus“. Tvirtinama, kad jo būrys užmušė 20 „baltyjų banditų“ (taip sovietinė valdžia vadino Lietuvos patriotus) ir 12 policininkų. 1943–1944 metais jis buvo Šakių apskrities Komunistų partijos sekretorius, po to tokias pat pareigas ėjo Vilkaviškyje, Šiauliouose, Kelmėje. Baigė Vilniaus ir Maskvos partines mokyklas, 1956–1960 metais buvo LKP CK narys, 1940–1947 ir 1955–1963 metais – LTSR Aukščiausiosios Tarybos deputatas.

Vladas Bieliuskas, gimus 1917 metais, buvo „Jūros“ būrio komisaras. Komunistų

partijai priklausė nuo 1934 metų. 1934–1935 metais už komunistinę priešvalstybinę veiklą keturis kartus buastas administracine tvarka. 1940–1941 metais dirbo NKVD Vilniuje politinio skyriaus vyr. instruktoriu. Po karo buvo Šakių apskrities Komunistų partijos komiteto skyriaus vedėju, sekretoriumi, partijos sekretoriumi Kaune, Vilkijoje.

Antanas Grybas, gimus 1903 metais, buvo būrio štabo viršininku. 1933 metais istojo į Komunistų partiją. 1940–1941 metais centro įgaliotinis Šakių apskrityje. 1940 metais dalyvavo iškeliant apskrities valstiečius iš Vokietijos pasienio zonas. 1942 metais iš Rusijos permestas į Lietuvą. 1944 metais buvo Šakių apskrities Komunistų partijos komiteto sekretoriu. Tuo metu apskrityje buvo 43 komunistai“.

Ingrida VEGELYTĖ

„Tremtinio“ redakcija ragna skaitytojus nelikti abejingus okupacijos režimo šlovinimo reliktamams mūsų miestuose ir miesteliuose ir aktyviai dalyvauti tyriame, renkant duomenis apie panašius paminklus, fotograuoti juos ir, svarbiausia, – užrašus (kam jie skirti). Nuotraukas siužeti „Tremtinio“ redakcijai adresu: „Tremtinys“, Laisvės al. 39, Kaunas, LT-44309, arba elektroniniu paštu: tremtinys@erdves.lt.

Skandalais garsėjančiam socdemui – Garbės piliečio vardas

Šią savaitę Tėvynės sąjungos – Krikščionių demokratų frakcijos nariai, inicijuoti Seimo nario Petro Luomano, kreipėsi raštu į Seimo Etikos ir procedūrų komisiją, kad ši įvertintų socdemo Broniaus Bradausko elgesį. Šis Seimo narys, paskutinio 2010 metų gruodžio 23 dieną Seimo posėdžio metu aktyviai pasiskakės prieš A. Lukšenkos veiksmus po Baltarusijos prezidento rinkimų smerkiančią rezoliuciją, posėdžio pirmininkei Irenai Degutienei dar nepaskelbus posėdžio ir Seimo rudens sesijos pabaigos, ižūliai savivaliaudamas ir ragindamas baigti posėdį, pradėjo giedoti Lietuvos Respublikos himną.

Dėl šio B. Bradausko posėdžio minimo Seimo posėdžio metu Seimo nare Vilija Aleknaitė-Abramikienė TS-LKD frakcijos vardu kreipėsi į Etikos ir procedūrų komisiją, kad ši išnagrinėtų faktą, „kada buvo faktiškai pasityčiota iš Lietuvos Respublikos himno ir iš Seimo, darant iš to šou“. Taip pat ji prašė B. Bradauską patikrinti alkotesteriu. Patikrinti B. Bradauską prašė ir posėdžiu išmininkavusi Seimo pirmininkę Ireną

Degutienę. Kitiems Seimo nariams taip pat kilo abejonių dėl B. Bradausko blaivumo.

„Manome, kad šis gedingas įvykis rodo ypatą nepagarbą tautos atstovybei Seimui ir valstybės simboliams, todėl prašome Seimo Etikos ir procedūrų komisiją išsiaiškinti įvykio aplinkybes ir įvertinti, ar minėto plenarinio posėdžio metu Seimo narys B. Bradauskas, galimai būdamas neblaivas, (ne) išniekino valstybės simbolio, viešai giedodamas Lietuvos Respublikos himną, ar jis nepakenkė Seimo ir savo, kaip Seimo nario, reputacijai“, – Etikos ir procedūrų komisijos prašo Seimo nariai P. Luomanas, K. Masiulis, S. Pečeliūnas, A. Bilotaitė, A. Stancikienė ir E. Pupinis. Jie yra įsitikinę, kad Seimo narys, vykdymas Seimo nario įgalojimus ir būdamas tautos atstovu, privalo elgtis nepriekaištintai, gerbtai valstybę ir jos simbolius, negali iš jų tyčiotis ar rodyti aiškią nepagarbą valstybei, taip pat Seimui ir kitiemis tautos atstovams. Jie taip pat prašo komisiją įvertinti, ar Seimo narys B. Bradauskas šiai savo veiksmai nepažeidė Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso.

Tikriausiai šis nemalonus incidentas nuo B. Bradausko nulašės kaip nuo žąsies vanduo. Vakare besibaigiant pasakiniam priešventiniui Seimui posėdžiu niekas turbūt ir nebetikrino jo blaivumo. Tačiau prisiminti ši įvykį labai vertėtų, nes štai Kaišiadorių rajono savivaldybei jis yra teikiamas kaip pretendentas gauti šio rajono Garbės piliečio vardą.

Štai Kaišiadorių rajono laikraštis „Atspindžiai“ informuoja, kad Socialdemokratų partijos rajono skyriaus taryba siūlo šiais metais B. Bradauskui suteikti Garbės piliečio vardą. Idomiausia, kad tokiai pačiai „nominacijai“ jie siūlo ir Kaišiadorių vyskupo Juozo Matulaičio kandidatūrą. Dar įdomiau – pernai Garbės piliečio vardus šis rajonas suteikė Algirdui Brazauskui ir kardinolui Vincentui Sladkevičiui.

Identiski pakartojimai gimdo dėsningumus: atrodo, kad senają „raudonąją gvardiją“ saviskai pamaloninti sugeba tik pridengė kokiui nors garbingu žmogumi. Ar Kaišiadorių rajono savivaldybė rysis sukurti šitokio lygio dėsningumą, parodys laikas.

Ingrida VEGELYTĖ

Dėl dviejų procentų gyventojų pajamų mokesčio paramos

Rekomenduojame, kad gyventojai, pildydami prašymus pervesti iki 2 procentų pajamų mokesčio sumos Lietuvos vienetams, pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą turintiems teise gauti paramą (forma FR0512) ir norėdami skirti paramą filialui, 10 laukelyje turėtų nurodyti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos kodą (kodas 300032645), o 15 laukelyje įrašyti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos filialo* atsiskaitomosios sąskaitos numerį (FR0512 formos pildymo taisyklės). Atliekus kaičiavimą pagal pateiktus prašymus paskaičiuota suma bus perversta į pagrindinės įmonės sąskaitą, tačiau kreipiantis į VMI galima bus išrašyti pažymą apie sumų perverdimą pagal prašymuose nurodytas sąskaitas.

* – kiekvienas, norintis paramti, 15 laukelyje įrašo savo filialo atsiskaitomosios sąskaitos numerį, kurį galima sužinoti tik savo filialo būstineje.

1. Adresas, kuriame	2. Nurodymai leistuvui gaudyti paramą	3. Nurodymai paramos gavėjui	4. Telefonas	5. Elektroninio pašto adresas
6. Nurodymas	7. Pajamų dydis	8. Pajamų dydis	9. Pajamų dydis	10. Pajamų dydis
11. Paramos gaudytojo teisės	12. Paramos gaudytojo teisės	13. Paramos gaudytojo teisės	14. Paramos gaudytojo teisės	15. Reklamatoriaus teisės
16. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
17. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
18. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
19. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
20. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
21. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
22. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
23. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
24. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
25. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
26. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
27. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
28. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
29. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
30. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
31. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
32. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
33. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
34. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
35. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
36. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
37. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
38. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
39. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
40. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
41. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
42. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
43. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
44. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
45. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
46. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
47. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
48. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
49. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
50. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
51. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
52. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
53. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
54. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
55. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
56. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
57. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
58. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
59. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
60. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
61. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
62. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
63. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
64. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
65. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
66. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
67. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
68. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
69. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
70. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
71. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
72. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
73. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
74. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
75. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
76. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
77. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
78. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
79. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
80. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
81. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
82. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
83. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
84. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
85. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
86. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
87. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
88. paramos gaudytojo teisės				paramos gaudytojo teisės
89. paramos				

Ilgesys, pagimdės „Tėvynės ilgesi“

Ilgesys... Keistas ir sunkiai nusakomas jausmas. Nepraeinantis, neišnykstantis, neuzgyjantis. Netgi priešingai – laikui bėgant, tik augantis ir stiprėjantis. Gal kažkuo lygintinas su staiga įsipliesusiameile, nesulaukiančia atsako... Manau, labai nesuklysiu sakydamas, kad niekam neįmanoma nugyventi gyvenimo vienaip ar kitaip šio jausmo nepatyrus.

Prieš du dešimtmečius, dar būdamas jaunas jūreivis ir neaprépiamose Atlanto platybėse stovėdamas ant Danijos naftos tanklaivių denio bei žvelgdamas įsivaizduojamo krančio link, tą – žemės, artimujų ir namų ilgesio jausmą esu išgyvenęs ir aš. Tačiau jis nė mažai dalimi negali prilygti tam ilgesiui, kurį išgyvėnė tokie pat jauni žmonės, pokariu įkalinti ar ištremti toli nuo savo Tėvynės, nuo savo namų. Neretas iš jų dar patyręs ir skaudų, ilgą, ar net amžiną išsiskyrimą su tévais, broliais, seserimis. Dar iš vaikystės pamenu pasakojant savo tévus, kuomet Sibire, tremtyje, pasibaigus ilgai ir atšiauriai žiemai, besidžiaugdami nedžiau laisvadieniui, pavasariais lietuvių būreliu patraukdavo link sraunios, tarp vaizdingų skardžių ir uolų išsiraičiusios Manos upės krantų. Merginos skindavo pražydusias pievų gėles, pritariant vaikinams dainuodavos vajinas lietuvių liaudies dainas. Po to, nejučia visų žvilgsnių krypdavo į dangų. O danguje skrisdavo paukščiai... Ir dažnam akse suspindus ašaroms, patys savęs klausdavo: „Kur jie skrenda?..“ Patys sau ir atsakydavo: „Kurgi dangu – žinoma, į Lietuvą...“ Paukščiai nuskrisdavo, o ilgesys pasilikdavo. Ir taip metai išmetų... Bet aš – ne apie tylų ir pasyvų ilgesį. Aš pasakosiu apie ilgesį, skatinus kurti ir kovoti su pilka, alkana ir slegiančia kasdienybė. Apie ilgesį, virtusį literatūros kūriniais, apie ilgesjauną bendraminčių sutelktą į unikalų ir, ko gero, vienintelį tremties istorijoje tokio pobūdžio literatūrinį leidinį, jų pačių ir pavadintą „Tėvynės ilgesys“.

„1941 metų birželio 14 dieną su tévais buvau ištremtas į Sibirą. Man tada buvo septyniolika, buvau Panevėžio 2-osios vidurinės mokyklos abiturientas. Tėvas buvo teisininkas. Jis pateko į Kraslago Rešiotų lagerį, kur po dešimties mėnesių mirė. Mes su motina atsidūrėme Altaus krašte.“ Taip savo prisiminimus apie Sibiro tremtį pradeda tuometinis minėto leidinio iniciatorius ir įkvėpejas Aleksandras Mikutavičius. Šviesus, puikios atminties, dar energingas ir viskuo besidomintis žmogus. Nežiū-

rint gana solidaus amžiaus skirtumo, taip pat ir mano geras draugas bei mokytojas. Seniai tapo nebemadinga suirašinėti laiškais. Aplinkui kiauksi mobilūs telefonai, siūsdami ir priiminėdami, taip vadinamas, trumpąsias žinutes bei sveikinimus. Tačiau tradiciniu paštu gautas laiškas ar sveiki nimas visada šiltessnis, malonesnis. Nužiungu eilinių kartą iš pašto dėžutės išsiemės laišką, atsiystą Aleksandro. Juose nuotrupos gyvenimo, kuris šiam neeilinių gabumų žmogui būtų galėjęsus susiklostyti visai kitaip, jeigu 1940 metais Lietuva nebūtų praradusi laisvės ir nepriklausomybės. Tačiau nebūtų ir jo knygos „Tėvynės ilgesys“, kurion sudėjęs visus tremtyje parašytus savo ir likimo draugų apsakymus bei eileraščius, suskirstęs pagal atitinkamus to paties pavadinimo literatūrinio žurnalo numerius, nesenai išleido A. Mikutavičius.

Kietu, gražiai dar Sibire pieštais piešiniai apipavidalinčiu viršeliu knyga „Tėvynės ilgesys“ jau guli ant mano stalo.

„Jau gimnazijoje domėjausi literatūra, svajojau tapti rašytoju. Ir čia, Sibire, norėjau kurti, rašyti. Vieną kartą pasiūliau savo draugams, patekusiems į tremtį į gimnazijos suolo, susiburti į literatūros būrelį ir išleisti laikraštuką. Idėja draugams patiko ir po savaitės, 1944 metų balandžio 16 dieną, per Atvelykį, rankose jau laikėme literatūros „žurnalą“, kurį pavadino.

„Vėliau išėjo trečias, ketvirtas, penktas, šeštas numeris, 1945 metų gegužės 2 dieną – septintas – paskutinis. Kodėl paskutinis? Algirdas sunkiai susirgo ir kelis mėnesius gydėsi ligoninėje, o Vitalijos šeima (ji, jos motina ir trys broliukai) persikėlė gyventi už 20 kilometrų. Taip literatūros būrelis iširo.“

Zingeidu žinoti: „Kas tie jaunuoliai, aprašyti šioje istorijoje? Danutė ir Algirdas Rozmanai, išvežti iš Panevėžio, Vitalija Dambravaitė, Nirolė ir Algirdas Vaisiūnai, išvežti iš Utenos, Janina Kumpinaitė, išvežta iš Molėtų, Aleksandras Mikutavičius, išvežtas iš Panevėžio.“

Pasibaigė karas. Su jo baigtimi siejamos svajonės ir lūkesčiai kuo greičiau sugrižti į Lietuvą. Tomis mintimis

parsinešdamos „Babunytę“, „Liūdną istoriją“, „Skriaudą“, „Naktigonę“, „Viduranktį“, „Jeronomą“, „Antipuką“, „Miško sargą“, „Ūkanas giedroje“, „Tėvynę“, „Petronienę ir vaikus“. Perskaitės pastarąjį ir priėmės už tikrą, paties A. Mikutavičiaus taip

nuo ryto iki vakaro gyvena Aleksandras ir jo draugai. 1946 metai, pirmasis taikos pavasaris.

„Pavasarį pas mus pradėjo lankytis jaunas vyrukas, ištremtas iš Radviliškio. Jis irgi domėjosi literatūra, raše eileraščius. Mes, žinoma, parodėme jam „Tėvynės ilgesi“. Keistas svečio elgesys gal kiek ir kėlė įtarimą, tačiau juk savas, lietuvis, kaip nepasitikėsi. Atvykusį priglausdavo, pamaitindavo tai vieni, tai kiti, nėzinodami, kad peni „judą“. „Po kelių mėnesių pas mane ir mano draugus padarė kratą, rado „Tėvynės ilgesi“, mano dienoraščius. Mane suėmė. Prasidėjo tardymas. Rudenį Barnaule įvyko teismas. Nuteisė dešimčiai metų laisvės atėmimo su turto konfiskavimu.“

Koks gi tenai berniokelio, iš Lietuvos išvežto mažne kaip stovi, turtas?.. Gaila buvo tik su tokia meile kurto, rašyto, slėpto ir taip branginto

literatūrinio žurnalo.

1955 metai. Beveik devynierius metus praleidęs kalėjimuose ir lageriuose Aleksandras išėjo į laisvę, jeigu tolimesnį gyvenimą tremtyje galima vadinti laisve. 1962 metais „raudonu diplomu“ baigęs Irkutsko universitetė matematikos studijas, grįžo į Lietuvą. Čia, kaip ir daugelio grįžusiuju, laukė tie patys autorius. Tačiau panašių tikrų atsitikimų mūsų tautos tremties istorijoje buita tūkstančiai. Tūkstančiai ir negrižo, vien todėl, kad tos duoneles taip truko...

„Vėliau išėjo trečias, ketvirtas, penktas, šeštas numeris, 1945 metų gegužės 2 dieną – septintas – paskutinis. Kodėl paskutinis? Algirdas sunkiai susirgo ir kelis mėnesius gydėsi ligoninėje, o Vitalijos šeima (ji, jos motina ir trys broliukai) persikėlė gyventi už 20 kilometrų. Taip literatūros būrelis iširo.“

Pasibaigė karas. Su jo baigtimi siejamos svajonės ir lūkesčiai kuo greičiau sugrižti į Lietuvą. Tomis mintimis

pranešimą, kad Rusijos Aukščiausiasis teismas mane reabilitavo... Tada parašiau Altaus krašto KGB, prašydamas, kad grąžintų „Tėvynės ilgesi“ ir mano rankraščius, nors mažai beturėjau vilties, jog jie išliko per 44 metus.“ Kaip sako pats Aleksandras, čia prasidėjo „stebuklai“. Sovietų saugomiečiai jam pranešė, kad literatūrinis žurnalas ir rankraščiai surasti, persiusti į Vilniaus KGB ir paprašyta viskį perduoti autorui. Tačiau Lietuvos kagiebistai tokie uolūs nebuvo.

„Vėl teko ilgai laukti. 1990 metų spalio 19 dieną Vilniuje, KGB rūmuose, grąžino man neįkainojamą turtą, atimtą 1946 metais. Negalėjau atsidžiaugti tais septyniais sąsiuviniais su brangiais žodžiais ant viršelių: „Tėvynės ilgesys“. Pagelė nuo laiko, subadyti yla, tardytojų parbrauktyti.“

Vėl kalbame su Aleksandru ta pačia, jam brangia tema. Sakosi, jų leistą literatūrinį žurnalą bei dienoraščius seniai padovanojės LGGRT centriui, sau pasiliko tik kopijas ir jau norėjo viską pamirštati, bet 2005 metų birželį įvyko antrasis „stebuklas“. Jam į rankas pateko rusų mokslineių istorikų, st. Lietuva niekada neturėjusio ryšių, B.M. Judalevičiaus straipsnis „Vernutsia v rodnuju Litvu“, išspausdintas žurnale „Gumanitarnyje nauki v Sibiri“. „Nekantraudamas ēmiaus skaityti. Iš pradžių be užuo lankų buvo rašoma apie tai, ką 1940–1941 metais Lietuvių padarė Raudonoji armija ir sovietų valdžia. Skaiciu toliau ir nepatikėjau savo akimis: buvo rašoma apie mane ir „Tėvynės ilgesi“. Pasirodo, straipsnio autorius atvyko iš Novosibirsko į Barnaulą, apie 300 kilometrų, archyvuose surado mano baudžiamą bylą, išstudijavo, perskaitė kai kuriuos kūrinėlius iš „Tėvynės ilgesio“, tardytojų išverstus į rusų kalbą, ir po to parašė tą nuostabų straipsnį. Na, argi tai ne stebuklas?“

Visaip galima manyti. Tačiau didžiausias stebuklas, kad tie septyni jauni žmonės tokiomis sunkiomis sąlygomis peržengė purvą, atlaike ant jaunų pečių užgriuvasias negandas, išliko žmonėmis. Garbingai pakélé jiems teksiusių sunkių išbandymų naštą, nenuėjo klystkeliais, o išnau dodami savo talentą ir laisvas nuo sunkaus darbo valandas, sukūrė tikrai vertingų, brandžių kūrinį, praturtindami mūsų tautos tremties bei literatūros istoriją.

Kestutis BALČIŪNAS

Irkutsko universiteto studentas Aleksandras Mikutavičius (kairėje) 1959 metais

2011 m. vasario 4 d.

Tremtinys

Nr. 5 (931)

5

Pirmojo trėmimo 70-mečio sukakčiai

Tolimajame Altajuje

Antanas ir Pranciška Kristanavičiai gyveno Dotnuvoje, augino dyvį dukteris. Antanas, gimęs 1898 metais, dirbo policijos nuovados viršininku, Pranciška, gimusi 1897 metais, – namų šeimininkė, jaunystėje dirbusi karinėje komendantūroje, net balsiausime košmare nesapnavusi, kad gyvenimas šeimai atmatuos skausmo kilometrus. Mat gyveno pasiturinčiai, turėjo mamos dėdės kunigo dovanotą 12 kambarių namą. Antanas Kristanavičius turėjo JAV pilietybę, buvo Lietuvos kariuomenės savanoris, todėl Valinavos kaime buvo gavęs 13 hektarų žemės. Nežiūrint į pilietybę, vyras buvo suimtas ir 1942 metų vasari nukankintas Rešotų lageryje.

1941 metų birželio 14-osios naktį, 4 valandą, kai prie jų namo privažiavo sunkvežimis su kareiviais, jie buvo nesenai grįžę iš ūkio, kur šventė Antanines, mat ir senelis buvo Antanas, todėl ta diena šeimai buvo ypatinga. Kareliviai liepė pasiimti 100 kilogramų būtiniausią daiktų ir maisto. Dukteriai Birutei tada buvo devyneri, Janina – keturių metais vyresnė. Kareliviai nulyko į sodybą ir iš ten atsivežė senelį Antaną Kristanavičių. Tad į ešeloną Kėdainiuose kareliviai gabeno penkis šeimos narius, namų apyvokos daiktų, drabužių, tik maistui nedaug teliko vietas...

Naujosios Vilnios stotyje tėvelį atskyre nuo šeimos ir išvežė į Krasnojarsko sritys lagerius. Prieš tai jam pavyko įtikinti ešeloną viršininką, kad senelis nepasieks tremties vietus, nes buvo ne tik 70 metų amžiaus, bet ir silpnos sveikatos. Pažiūrėjokariškiai į klipatą ir paleido.

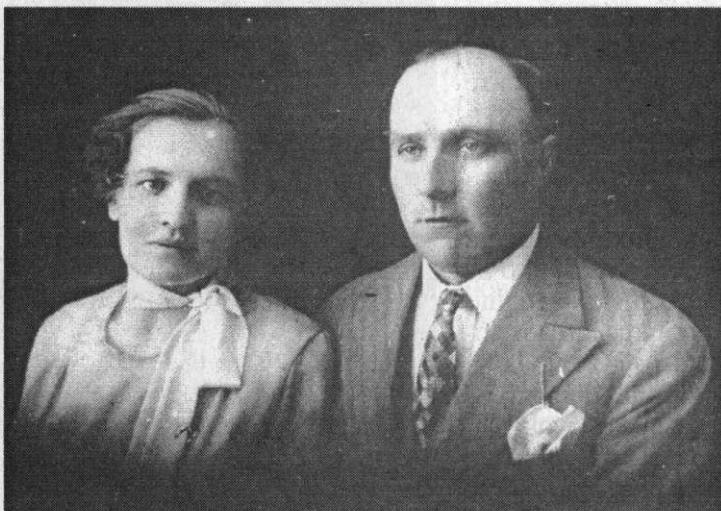
Pranciška su dukrelėmis atsidūrė Altajaus krašte, Smolensko rajone. Iš pradžių juos apgyvendino miško barake, beržyne, kur motina dirbo medienos ruošoje. Barakas be grindų, kiauru stogu, neapšildomas. Tad žiemai arčiant, leido apsigyventi Katunko kaime, ant Katunės upės kranto, nuomojamame kambarėlyje su Onos Šibailienės šeima. Sunku pasakyti, kaip moterys, buvusios intelligentės (Pranciška – tarnautoja, Ona – mokytoja) sunkiai dirbo, bet neprarado optimizmo ir aiškinė vaikams, kad jie Lietuvą vis tiek pamaty. Kad išlaikytų badaujančius vaikus, greitai Onutė Šibailienė sušimai išskelė gyventi už 7 kilometrų esantį žyros karjerą, ten gavo kambarėli barake. Vyresnysis Šibailienės sūnus Vytautas, už Birutę dvejais metais vyresnis, ējo kartu su ja į mokyklą. Tuos septynis kilometrus nuo karjero iki Katunko nukakdavo pėsiomis

ar šliuoždavo slidėmis. Rusiškoje mokykloje lietuviukai buvo pirmūnai. Kiti Šibailienės vaikai – Rimvydas ir Kęstutis, buvo mažesni ir dar nesimokė.

1947 metais, gavę iš Lietuvos giminaičių paramą, Pranciška pasišaukė dukteris ir pasiūlė... slalta trauktis į Lietuvą. Motina surado tarpininkus, už atlygi nupirkusius bilietus. Drebédamos iš baimės jos pasiekė Lietuvą. Iš pradžių slapstėsi Panevėžio rajone, Pušalote, po kurio laiko grįžo į ūkį Valinavoje, kur šeimininkavo senelis Anta-

na – invalidė. Visos trys nuojo kambari, Janina dirbo fabrike, Birutė mokėsi ir bai-gė medicinos mokyklą. Kai 1958 metais grįžo į Lietuvą, apsigyveno ūkyje. Birutė ištėkėjo, tapo Kacilauskienė, dabar gyvena Kaune. Ji liko viena iš visos lietuvių spinduliausios Kristanavičių iš Dotnuvos šeimos...

Vertėtų dar pridurti apie Šibailų šeimą. Onutė Augustinaite-Šibailienė, gimusi 1902 metais, buvo kilusi iš Antakalnio kaimo, Ukmergės apskrities, Lietuvos ka-

Antanas ir Pranciška Kristanavičiai

Dotnuvos policijos nuovados viršininkas Antanas Kristanavičius

nas su dukterimi. Name Dotnuvoje buvo iškurti kultūros namai. Birutė mokėsi Akademijoje buvusioje Dotnuvos gimnazijoje, Janina – Kėdainių vakaninėje mokykloje.

Deja, 1949 metų vasario mėnesį pabėgėles suėmė. Motiną išvežė į Silutės kalėjimą, Janina atsidūrė Taišeto lageryje. Birutė išvežė iš pamokos. Kadangi buvo nepilnametė, tai Altajų keiliavo etapais, kol atsidūrė Katunske, gyveno tremtinio Prano Indriūno nuo Rokiškio šeimoje, kur prižiūrėjo jų vaiką, pasukui pas Vidią ir Algirdą Masiulių Biiske. Čia sulaukė motinos ir sesers. Sesuo lageryje buvo traumuota, moti-

1941 m. birželis, prieš trėmimą: auklė Eleona Kvedaraitė, pusbrolis Romas Dabužinskas ir Birutė bei Janina Kristanavičiūtės

Sveikiname

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusią Vorkutos lagerių politinę kalinę, Laisvės kovų dalyvę Valę LAPIENĘ. Linkime geros sveikatos, Dievo palaimos, tikėjimo ir vilčties, stiprybės ir daug šviesių gyvenimo metų.

LPKTS Anykščių filialas

* * *

80-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname Kupiškio krašto sūnū, Algimanto apygardos partizaną, buvusį tremtinį, aktyvų LPKTS, LSS, LLKS narį, karį savanori, Vyčio Kryžiaus ordino kavalierį Algimantą STANKŪNĄ-Antanėli.

Linkime geros sveikatos, neblėstančios energijos tēsiant neužbaigiamus darbus tėvynės labui.

LPKTS Kėdainių filialas

* * *

75-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname buvusį Tomsko sr. tremtinį, Lietuvos chemijos pramonės įmonių asociacijos prezidentą, Lietuvai pagražinti draugijos Jonavos skyriaus pirmininką, AB „Achema“ generalinį direktorių, Jonavos rajono Garbės pilietį Joną SIRVYDĮ.

Linkime sėkmės darbuose ir gyvenime.

LPKTS valdyba,
grupė bendralikimių ir bendradarbių

Dékojame paaukojusiesiems Vytauto Juodsnukio knygos „Suvalkijos partizanų takais“ antros dalies leidybai:

Antaninai Mackevičienei – 100 litų,

Aldonai Pečiukaitienei – 100 litų,

Leokadijai Miskinienei – 100 litų,

Aloyzui Vaitkui – 100 litų,

Bronislovui Zigmui Zinkevičiui – 50 litų,

Pranui Zakriui – 100 litų,

Jonui Algirdui Biveiniui – 100 litų.

LPKTS valdybos pirmininkas
Antanas Lukša

riuomenės lakūno kapitono Adomo Augustino sesu, mokytoja. Jos vyras šaulys Juozas Šibaila, gimęs 1905 metais, + iš Vadėnų kaimo, Nedzingės valsčiaus, Alytaus apskrities, Alytaus mo-

kytojų seminarijos absolventas. Moteris pasakoju, kad 1941

metų birželio 14-ąją juos, Balninkų mokyklos mokytojus, baudėjai rado namuose. Juozui pavyko pabėgti ir pasislėpti (kitomis žinomis, Juozas buvo išėjęs žvejoti), tad į Altažų iškeliavo tik moteris su vaikais. Ji nieko nežinojo apie vyrolikimą. Juozas Šibaila

Dieduko slapyvardžiu tapo vienu iš partizaninio pasipriešinimo okupantui vadų Ukmergės apskritijje, Didžiosios Kovos apygardos štabo viršininku, vėliau – vienu iš 1949 metų vasario 16-osios Deklaracijos signatarų, LLKS prezidiumo nariu, partizanų pulkininku.

Leido partizaninę spaudą. Juozas Šibaila-Merainis, Diedukas išduotas žuvo 1953 metų vasario 11 dieną Dovydų miške, Ramygalos rajone.

Onutė Šibailienė su vaikais buvo ištremta be drabužių, maisto, tad vaikai miegojo ant krosnies, neturėjo kuo užsikloti nuo šalčio. Katunske gyvendama su Pranciškos Kristanavičienės šeima viename kambarėlyje Šibailienė buvo labai išsekusi. Su giminėmis nesusirašinėjo, pagalbos iš Lietuvos nesulaukė. Onutė buvo neaukšto ūgio, pailgo veido, suvargusi, tačiau nepraradusi garbės ir orumo. Deja, tolimesnis Šibailienės ir jos vaikų likimas Birutei Kacilauskienei nežinomas.

Stanislovas

ABROMAVIČIUS

Redakcijos prierašas:

Artėjant kraupaus 1941 metų birželio 14-osios trėmimo 70-mečiui, „Tremtinys“ spaudsins ir daugiau pasakojimų apie žmones, šios genocido akcijos aukas. Prašome rašyti „Tremtinio“ redakcijai arba skambinti tel. (8 37) 323 204. Laukiame straipsnių ir tremties nuotraukų.

Nesunaikintasis

(atkelta iš 1 psl.)

1944 metais žmonos įtinktas nepasitraukė į Vakarus, slapstėsi. 1945 metais nulyko pas brolį į Bevardiškių kaimą Liudvinavo valsčiuje. Kaimas buvo pelkių, vadintam Paliomis, pakraštyje. Cia rasdavo prieglobstį pirmejį partizanų būriui. Sergijus Staniškis ėmėsi vadovauti vienam būriui. Vos nežuvo mūšyje, išliko pasinéręs į ezerą vandenį. Taip prasidėjo kovos kelias. Buvo susitikęs su Juozu Vitkumi-Kazimieraičiu, Adolfu Ramanauskui-Vanagu ir kitais partizanų vadais. Ejo įvairias aukštas pareigas partizanų vadovybėje. Partizanų vadai žuvo vienas po kito, tarp likusių gyvų nutruko ryšiai. Sergijus Staniškis liko paskutiniu Nemuno srities partizanų vadu.

Per visą kovos laikotarpį S. Staniškis leido ir redagavo partizanų laikraščius. Ta jo veiklą nutraukė tik žūtis. Tuo metu nelengva buvo gauti netik spausdinimo priemonių, bet ir paprasčiausio popieziaus. (Pavyzdžiu, net sovietiniai pareigūnai po karo tardymo protokolus ir nuosprendžius rašydavo tuščiose įvairių raštų ir dokumentų pusėse). Savimi S. Staniškis mažai tesirūpino. 1952 metais keli partizanai slapstėsi netoli Skriaudžių bažnytkaimio pas Ruseckus. Šeimininkai parūpino vadui naujus gražius aulinius batus, kuriuos kitą žiemą prieš mirtijis supjaustė, kad neapsiautų koks enkavēdistas.

Partizanų vadas Sergijus Staniškis buvo vyresnis amžiumi už daugelį kovos draugų, gal todėl ižvalgesnis, atsargenis ir tai jam padėjo ilgai išvengti priešo pinklių. Nors buvo vienas aukščiausiu partizanų vadų, bet niekad nedėvėjo kariškos uniformos, kad iškilus pavojui atrodyti lyg paprastas valstietis. Partizanai sekė Lietuvos kariomenės pavyzdžiu, buvo jos tėsiniu, todėl ir norėjo atrodyti

kaip tikri Lietuvos kariai. Partizanai buvo įsitikinę, kad Lietuva greitai bus laisva. Laisve tikėjo visa tauta, išskyrus saujele išgamų, kurių, tiesi sakant, tuomet buvo kur kas mažiau nei dabar. Todėl tautoje savaimė išdygo ir išsikeroko įsitikinimas, kad jau sekantį pavasarį amerikiečių–anglų kariuomenė Lietuvą išvaduos (veikė 1941 metų birželio 22 dienos pavyzdys). Žinoma, niekas neketino Lietuvos vaduoti ir šito per radiją neskelbė. Įsivaizduokite, koks būtų buvęs politinis skandalas, jeigu JAV per radiją būtų pradėjusios skelbtį, kad ateinanti pavasarį išlaisvins Baltijos šalis. Kokie būtų buvę Stalino ir Vyšinskio protestai SNO posėdžiuose! Nieko panašaus nebuvo. „Amerikos balsas“ lietuviškas laidas pradėjo transliuoti tik 1951 metais, bet apie išvadavimą niekonekalbėjo. Messu tėveliu klausydavomės prie radijo aparatu priglaudę ausis, bet išgirdavome tik patarimus neikvoti jėgų nelygiai kovai.

1950 metais, prasidėjus karui Korėjoje, S. Staniškui ir išlikusiems kovos draugams atgimė rimtesnė viltis. Bet pavasariai bėgo vienas po kito ir viltys tirpo. Parvergėjai stengėsi sudaryti negailestingos visagalybės įspūdį, palauždavo įjū nagus pakliuvusius ir praradusius viltį žmones, priversdavo juosapti išdavikais.

Sovietų saugumas ilgai ieškojo būdų prisikasti iki S. Staniškio slėptuvės, pagaliau nutvėrė reikiamą žmogų – jo adjutantą ir tardydami palaužė. Partizanų vadas Sergijus Staniškis-Litas, Vilnius, Antanaitis žuvo slėptuvėje Prienų šile 1953 metų vasario 3 dieną. Žuvo išduotas. Nežinia, kur budeliai padėjo jo kūną, bet Laisvės kovotojo atminimas lieka nesunaikinamas.

Aleksandras JAKUBONIS

Lietuvos valstybės atkūrimo dienos renginiai Vilniuje

Vasario 16 d. (trečiadienis):

8.30 val. Vasario 16-osios Nepriklausomybės Akto signatarų pagerbimas Rasų kapinėse.

12 val. trijų Baltijos valstybių vėliavų pakėlimo ceremonija Vilniuje, Simono Daukanto aikštėje.

12.30 val. šv. Mišios Vilniaus arkikatedroje bazilikoje.

14 val. Vasario 16-osios minėjimas prie Lietuvos nepriklausomybės signatarų namų.

14.45 val. ceremonija aikštėje prie Krašto apsaugos ministerijos, skirta 1949 m. vasario 16-osios Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tarybos Deklaracijos paskelbimo 62-osioms metinėms paminėti.

Mažeikių rajono Žiogaičių kaimo 30 hektarų ūkyje gyveno Jonas ir Ona Šiurylos, augino penkis vaikus: Antaną, Albertą, Oną, Eufemiją ir Joną.

Antanas jau buvo vedės, Jonelis dar buvo visai mažas, kai ramų šeimos gyvenimą ir šviesias ateities viltis sujaukė artėjanti antroji sovietų okupacija.

1944 metų vasarą sūnų Albertą vokiečiai išvarė kasti apkasę. Tėvus Šiurylas su trimis mažamečiais vaikais vokiečių lauko žandarmerija išvarė iš namų – tolyn nuo arėjančio fronto. Liepojoje „pakrovė“ į laivą, taip šeima atsidūrė Vokietijoje. Čia, Bavarijos žemėje, mirė tėvas. Motina su vaikais emigravo į Jungtinės Amerikos Valstijas. Vėliau mirė ir motina. Duktė Eufemija ištekėjo už lenko ir Kanadoje užaugino tris vaikus. Ona ir Jonas liko gyventi JAV.

Sūnui Albertui, išvarytam kasti vokiečių apkasę, Latvijoje pasitaikė proga pasprukti. Prisiglaudė pas latvių ūkininką. Kai baigėsi karas, Albertas nuspredė grįžti namo, bet keliaudamas įklivo sovietų kareiviams. Kitų dokumentų, be metrikų, patvirtintų bažnytiniu antspaudu su kryželiu, neturėjo.

Sovietai pavadinio Albertą „popu“ ir uždarė į Aucės kalėjimą. Mėnesį tardė, vėliau, atėmė gerus batus, paleido... Grįžęs namo vietoj namiškių rado svetimus žmones. Albertas prisiglaudė pas kaimynus. 1946 metais išstojo į Lietuvos laisvės armiją. Priesaika, pasirašytą krauju, priėmė Aukšodės kaimė organizacijos vadas V. Valentinas. Gavo Lokio slapyvardį, susirado dar nuo Pirmojo pasaulinio karo laikų tévo slėptą šautuvą. Kartu su LLA nariu Augustu Bigaila arklių kinkiniu apvažinėjo Latvijos mūšių vietas, surado net voikišką karabiną – taip apsiginklavę.

1948 metais LLA organizacija buvo išduota. Suimta ir nuteista apie 40 žmonių. Albertas spėjo pasitraukti. Apsigyveno Klaipėdoje. 1951 metais buvo susektas, suimtas, atvežtas į Mažeikius. Mažeikių stribyne naktį atėję trys stribai viela Albertą smaugė, tačiau vaikinas nepasidavė, pavyko pasipriešinti. Buvo kalinamas Šiaulių,

Žiogaičių Šiurylos

Vilniaus, Klaipėdos kalėjimuose. Iš Klaipėdos kalėjimą tardyti atvažiuodavo tardytojas Sokolovas iš Mažeikių. Klaipėdos karinis tribunolas Albertą Šiurylą nuteisė 25 metus lagerio ir 5 metus tremties.

Iš Vilniaus dar kartą buvo parvežtas į Mažeikius. Čia liaudies teismas už trijų stribų sužalojimą, kai priešinosi smaugiamas, prie 25 metų dar pridėjo 1,5 lagerio...

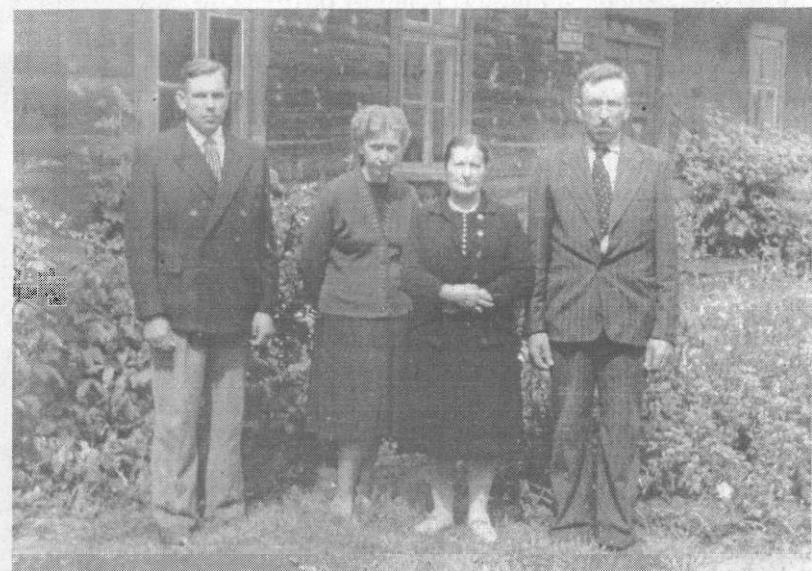
Albertas išvežė į Medvežių Ručei Norilske. Dirbo vario

su ja visą gyvenimą – grojo ir vestuvėse, ir laidotuvėse. Dainavo buvusių tremtinų ir politinių kalinių chore „Atmintis“.

Jam suteiktas Laisvės kovų dalyvio statusas.

Amžinybėn iškeliavo 2010 metais.

1948 metais brolis Antanas Šiuryla su šeima buvo ištremtas į Suetichos gyvenvietę (dabar Biriusinskas) Irkutsko srityje. Antanas mirė 1965 metais, ten ir palaidotas. Antano sūnus Jo-

Albertas ir Antanas Šiurylos su žmonomis prie buvusių tėvų namų. 1964-ieji

Broliai Albertas ir Antanas Suetichos gyvenvietėje. 1957-ieji

nas vedė vietinę merginą ir į Lietuvą nebegržo, mirė 2003 metais.

Tik Antano duktė Ona, ištakėjusi už likimo draugo Grigolos, 1968 metais sugrįžo į Tévynę. Ji gyvena Mažeikiuose ir skaudžiai mena Šiurylų giminės negandas – kaip tauri giminė iš Žemaitijos kaimo išbarstė savo kaulelius po visą pasaulį... Seneлиis Jonas mirė Bavarijoje, dėdė Jonas ir teta Ona tebegyvena JAV, senelė Ona mirė ir palaidota JAV, teta Eufemija – Kanadoje, tėvas Antanas ir brolis Jonas palaidoti Sibire. Tik vieną dėdė Albertą priglaudė gimtoji Mažeikių žemelė.

Albertas RUGINIS

Albertas Petrauskas

Netekome Lietuvos laisvės kovotojo, kario savanoriu, ginkluoto pasipriešinimo dalyvio Alberto Petrausko.

Gimė 1923 metais Biržų aps. Pasvalio valsč. Puodžių k. mažažemiu ūkininku šeimoje. Baigė keturias pradinės mokyklos klasės. Gyveno ir dirbo tévu ūkyje, buvo Šauilių sajungos narys.

Sovietams okupavus Lietuvą, vengė tarnybos svetimoje kariuomenėje. Nuo 1944 metų pradėjo slapstytis, pasitraukė į Latviją. Grįžęs tų pačių metų rugpjūtį išstojo į partizanų gretas. Dalyvavo Joniškėlio girelės mūšyje, buvo sužeistas, iš mūšio lauko išnešė ne vieną bendražygį. 1947 metų pavasarį karinės čekistinės operacijos Krinčino valsč. metu suimtas, žiauriai kankintas ir MVD karinio tribunolo nuožiūstas kalėti 25 metus. 1963 metais A. Petrauskas iš įkalinimo vietos Mordovijoje paleistas, tačiau be teisės grįžti į Lietuvą. Tapęs sąlyginai laisvu tremtiniu, vedė. Seima

Karagandoje susilaukė duktės Reginos. Žmona Pranutė su naujagime apsigyveno Lietuvoje, o šeimos galva darbą ir prieglobstį rado Kaliningrado srityje. Susituokusi, tačiau sovietų išskirta šeima ne kartą praše leidimo gyventi kartu Tėvynėje, juolab kad nepagydomyai susirgo duktė. 1980 m. okupacinės valdžios ministrų tarybos nutarimu Lietuvos partizanui A. Petrauskui-Valdovui pagaliau leista apsigyventi gimtajame krašte.

Nebodamas amžiaus bei sveikatos problemų Albertas Petrauskas aktyviai ir nuoširdžiai dirbo. Su džiaugsmu pasitiko Atgimimą, nes pagaliau neberekėjo slėpti to, už ką ilgus metus buvo persekiojama ir terorizuojama giminė. Buvo aktyvus Sajūdžio, LPKTS narys, karys savanoris, 1991 metų sausį budėjo Parlamente. Tarkė partizanų amžinojo poilsio vietas, organizavo jų perlaidojimus.

Apdovanotas padėkomis, Lietuvos kariuomenės

Pro memoria

kūrėjo savanorio medaliu, Lietuvos laisvės kovos sajūdžio pirmojo laipsnio partizanų žvaigžde. Albertui Petrauskui-Valdovui Prezidentas Valdas Adamkus įteikė Vyčio Kryžiaus 4-ojo laipsnio ordiną.

Sausio 17 dieną sustojo doro lietuviu, partizano, kataliko širdis. Amžinojo poilsio atgulė Karmėlavos kapinėse. Liko liūdinti, tėvus be galio mylėjusi duktė, žentas, du vaikaičiai.

Duktė Regina su šeima, dukterė Irena Vasinauskaitė

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Vladas Petkevičius
1924–2011

Gimė Kaugoniu k., Kaišiadorių r., ūkininkų šeimoje, auginusioje keturių sūnus ir dvi dukteris. 1944 m. rudenį trys broliai išėjo partizanauti. Vyriausias Andrius-Aguona buvo būrio vadė, Vincas-Dobillas ir Vladas-Sakalas kovojo šiame būryje. 1945 m. spalį užėjo aplankytį sergančio tévo. Ginklus buvo palikę bunkeryje. Pateko į pasalą. Okupantų karo tribunolas abu brolius 1946 m. nuteisė 10 m. lagerio ir 3 m. be teisių. Vladas kalėjo Ozerlage ir Taišete. 1955 m. ištremtas į Irkutsko sritį, kur trempyje gyveno motina ir seserys. Tėvas žuvo lageryje. Tremtyje vedė likimo draugę. 1960 m. grįžo į Lietuvą, bet čia gyventi negeido. Isikėrė Latvijoje. 1966 m. grįžo į Lietuvą. Gyveno Kaišiadorių. Išaugino du sūnus (vienas jau mirė) ir dukterį. Jam suteiktas kario savanorio statusas. Buvo aktyvus LPKTS ir LLKS narys.

Palaidotas Kaišiadorių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, vaikus ir vaikaičius.

LPKTS Kaišiadorių filialas

Vaclovas Baniulis
1924–2011

Gimė Kelmės aps. Šaukėnų valsč. Peleinių k. Buvo gen. P. Plechavičiaus Vietinės rinktinės narys. 1948 m. areštotas ir nuteistas 10 m. Kalėjo Vorkutos lageriuose. I Lietuvą grįžo 1953 m. Apsigyveno Pelenių k., sukūrė šeimą, vėliau persikelė į Kuršėnus, dirbo Daugėlių plėtų fabrike. Buvo aktyvus Sajūdžio dalyvis, Parlamento gynėjas.

Palaidotas naujosiose Kuršėnų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Kuršėnų filialas

Antanas Biliūnas

1943–2011

Gimė Butnoriu k., Vabalninko apyl., Biržų r. ūkininkų šeimoje. 1949 m. kartu su tėvais ištremtas į Irkutsko sritį. Taišeto r. Suetichos gyvenvietę. Sibire baigė vidurinę mokyklą. 1963 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Panevėžyje. Buvo pašauktas į sovietų armiją. Grįžęs įsidarbino Panevėžio metalo dirbinių gamykloje. Vėliau dirbo „Ekrano“ gamykloje. Seimos nesukūrė.

Palaidotas Kupiškio r. Palėvenės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame seserį ir artimuosius.

LPKTS Šiaulių ir Panevėžio filialai

Petras Tamoševičius
1915–2010

Gimė Vaižgų k., Šeduvos valsč., Panevėžio aps., ūkininkų šeimoje. 1946 m. už antisovietinę veiklą suimtas ir nuteistas 10 m. kalėti ir 5 m. be teisių. Kalėjo Archangelsko sr., Kemerovo sr., Magadano lageriuose. 1953 m. išleistas. Į Lietuvą grįžo 1958 m., apsigyveno Palangoje. Sukūrė šeimą su buvusia tremtine Adele. Užaugino dukterį ir sūnų.

Palaidotas Palangos kapinėse.

Užjaučiame šeimą.

LPKTS Palangos filialas

LPKTS būstinės salėje (Laisvės al. 39, II aukštas, Kaune) veikia Kauno Tremties ir rezistencijos muziejaus parengta paroda „Laisvės kovotojas Saidokas“, skirta Tauro apygardos vado Viktoro Vitkausko-Saidoko, Karijoto (1920-08-01 – 1951-02-02) žūties 60-osioms metinėms.

Maloniai kviečiame apsilankyti.

Norintiems išsigyti buvusio tremtinio Jono Abromaičio knygą „Tremties užpoliarėje“ reikia kreiptis į Liną Abromaitytę-Malinauskienę, Landsbergio-Žemkalnio gatvė 6-12, Kaune, tel. (8 37) 412 027, mob. 8 673 52 001.

Skelbimai

Vasario 12 d. (šeštadienį) 12 val. LPKTS būstinės salėje (Laisvės al. 39) įvyks Vasario 16-osios – Valstybės atkūrimo dienos minėjimas.

Kviečiame dalyvauti.

Vasario 13 d. (sekmadienį) Gargžduose, Klaipėdos rajone, minėsime 62-ąsių Lietuvos laisvės kovos sajūdžio Deklaracijos pasirašymo metines. 12 val. šv. Mišios Gargžduose, 14 val. minėjimas Gargžduose kultūros centre. Po minėjimo koncertuos dainininkas E. Kučinskas.

Maloniai kviečiame dalyvauti.

Vasario 15 d. (antradienį) kviečiame į Vasario 16-osios – Valstybės atkūrimo minėjimą Kruonio miške.

17 val. šv. Mišias Kruonio bažnyčioje aukos Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis. 18 val. iš Kruonio miestelio aikštės į mišką, kur užkasti 1946-02-15 naktį žuvę trys Lietuvos partizanai, pajudės iškilminga eisenai su vėliavomis, deglais, žvakėmis ir gėlėmis. Miške degs laužai, bus pakelta vėliava, saliutas, kalbės savivaldybės, Vyriausybės ir Seimo atstovai, organizacijų nariai, bus skaitoma poezija, giedama ir dainuojama, partizanų mūšio su NKVD inscenizacija, kareiviski košė ir arbata.

Prašome nepamiršti šiltai apsirengti, gerai apsiauti ir pašiimiti žvakučių, deglų, vėliavų ar vėliavėlių. Geros nuotaikos!

Tuirautis tel. (8 346) 47 373, 8 682 65 678, 8 614 79 366. Autobusas į Kruonį išvyks 15.30 val. nuo Kauno įgulos katininkų ramovės (Mickevičiaus g. 19, Kaunas).

Vasario 15 d. (antradienį) 17 val. Klaipėdos koncertų salėje (Šaulių g. 36) Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinių sajunga rengia iškilmingą Lietuvos valstybės atkūrimo dienos minėjimą. Koncertuos žinomi Klaipėdos miesto meno kolektyvai. Iėjimas nemokamas.

Maloniai kviečiame dalyvauti.

Vasario 20 d. (sekmadienį) 12 val. Šiaulių miesto savivaldybės salėje (Vasario 16-osios g. 62) įvyks Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos Šiaulių filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas – konferencija. Kviečiame dalyvauti visus filialo narius, mokinčius nario mokesčių ir išsigyti knygą.

LPKTS Šiaulių filialo taryba

ISSN 2029-509X
Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Redaktorė
Jolita Navickienė
Redakcija:
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė,
Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>
Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr. LT18 70440600 0425 8365.
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 2940. Užs. Nr.

Kaina 1,75 Lt

Lietuvos TV

Pirmadienis, vasario 7 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Makleodo dukterys“ (k.). 10.00 Stilius (k.). 11.00 Tarp Rytių ir Vakaru. 12.00 Kultūrų kryžkelė. 12.15 „Laukinė Europos gamta“. Dok. 12.45 Duokim garo! (k.). 14.30 Savaitė (k.). 15.00 Klausimėlis.lt (k.). 15.15 „Makleodo dukterys“. Ser. 16.15 „Volkeris, Teksono reindžeris“. Ser. 17.05 „Senis“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 „Komisaras Reksas“. Ser. 19.45 Gamtos patruliai. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.15 Savaitės atgarsiai. Pertr. - 22.04 „Perlas“. 22.15 „Snaiperio taikinė“. Ser. 23.15 Vakaro žinios. 23.30 „Gamtos formos“. Dok.

Antradienis, vasario 8 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Makleodo dukterys“ (k.). 10.00 „Komisaras Reksas“ (k.). 11.00 Ant svarstyklį. 12.00 Kultūrų kryžkelė. 12.15 „Gamtos formos“ (k.). 12.45 Savaitės atgarsiai (k.). 13.45 Talentų ringas (k.). 15.15 „Makleodo dukterys“. Ser. 16.15 „Volkeris, Teksono reindžeris“. Ser. 17.05 „Senis“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 „Komisaras Reksas“. Ser. 19.45 Pinigų karta. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.15 Nacionalinė paieškų tarnyba. Pertr. - 22.04 „Perlas“. 22.15 „Dinge“. Ser. 23.15 Vakaro žinios. 23.30 „2020-jei“. Dok.

Trečiadienis, vasario 9 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Makleodo dukterys“ (k.). 10.00 „Komisaras Reksas“ (k.). 11.00 Toks gyvenimas su Z. Kelmickaitė. 12.00 Kultūrų kryžkelė. 12.15 „2020-jei“ (k.). 12.45 Sveikinių koncertas (k.). 14.25 Bėdų turgus (k.). 15.15 „Makleodo dukterys“. Ser. 16.15 „Volkeris, Teksono reindžeris“. Ser. 17.05 „Senis“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 „Komisaras Reksas“. Ser. 19.45 Žurnalisto tyrimas. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.15 Teisė žinoti. Pertr. - 22.04 „Perlas“. 22.15 „24 valandos“. Ser. 23.15 Vakaro žinios. 23.30 „Nepatikėtum, kad čia galima gyventi“. Dok.

Ketvirtadienis, vasario 10 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Makleodo dukterys“ (k.). 10.00 „Komisaras Reksas“ (k.). 11.00 Forumas. 12.00 Kultūrų kryžkelė. 12.15 „Nepatikėtum, kad čia galima gyventi“ (k.). 12.45 Lietuvos tūkstantmečio vaikai (k.). 14.05 Gustavo enciklopedija (k.). 14.35 Gamtos patruliai (k.). 15.15 „Makleodo dukterys“. Ser. 16.15 „Volkeris, Teksono reindžeris“. Ser. 17.05 „Senis“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 „Ateities lyderiai“. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.15 Mūsų dienos - kaip šventė. Pertr. - 22.04 „Perlas“. 23.00 Klausimėlis.lt 23.15 Vakaro žinios. 23.30 „Taurė perpildyta“. Dok.

Penktadienis, vasario 11 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Makleodo dukterys“ (k.). 10.00 Nacionalinė paieškų tarnyba (k.). 11.00 Akiračiai. 12.00 Kultūrų kryžkelė. 12.15 „Taurė perpildyta“ (k.). 12.45 „Eurovizijos“ nacionalinė atranka (k.). 15.00 Klausimėlis.lt (k.). 15.15 „Makleodo dukterys“. Ser. 16.15 „Volkeris, Teksono reindžeris“. Ser. 17.05 „Senis“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 Klausimėlis.lt 19.00 Lietuvos tūkstantmečio vaikai. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.15 Duokim garo! Pertr. - 22.04 „Perlas“. 23.00 „Skruzdėlių puolimas“. Fant. trileris. 2007. Kanada.

Šeštadienis, vasario 12 d.

8.15 Kelias. 8.30 Gimtoji žemė. 9.00 Animacija. 09.30 Linksmojo šeimynelė. 10.00 Ryto suktinis su Z. Kelmickaitė. 11.30 Durys atsidaro. 12.15 Sporto panorama. 12.45 Pasaulio panorama. 13.15 Mūsų miesteliai. 14.10 Humoro šventė „Juokis“. 16.00 Žinios. 16.10 Sveikinių koncertas. 18.05 „Miškais ateina rudo“ (1983). Drama. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.00 „Eurovizijos“ nacionalinė atranka. 23.20 „Lemtingoji našlė“. Drama. 2005. JAV, Kanada.

Sekmadienis, vasario 13 d.

8.30 Kaimo akademija. 9.00 Animacija. 10.00 Gustavo enciklopedija. 10.30 Talenty ringas. 12.00 Pulsas. 12.30 „Hitleris ir Musolinis. Pragaistiinga sajunga“. Dok. 13.30 „Šerloko Holmos nuotykiai“. Ser. 15.30 Šventadienio mintys. 16.00 Žinios. 16.15 Gamtos kodas. 16.50 Pradėk nuo savės. 17.20 Septynios Kauno dienos. 18.00 Popietė su A. Čekuoliu. 18.30 Stilius. 19.30 Bėdų turgus. 20.30 Panorama. 20.45 Savaitė. 21.15 „Vedybų planuotoja“. Rom. komedija. 2001. JAV. 23.15 „Kitoje dangaus pusėje“. Trileris. 2006. Meksika. S.

Televizijos programa

vasario 7-13 d.

TV3

Pirmadienis

6.45 Telepardo duotuvė. 7.00 Animacija. 8.00 „Biuras“. Ser. 9.00 „Meilės sūkuryje“. Ser. 10.05 „Amžini jausmai“. Ser. 10.40 „Padavėjų varžybos“ (k.). 12.35 Juokingiausi Amerikos namų vaizdeliai. 13.00 Animacija. 14.00 „Slaptasis agentas Konoras“. Ser. 14.30 Animacija. 16.00 „Klonas“. Ser. 17.00 „Marinela“. Ser. 18.00 „Naisių vasara“. Ser. 18.45 Žinios. 19.10 „Keliais namo“. Ser. 19.40 Kodėl? 20.30 Gyvenimas yra gražus. 21.10 „Moterys meluoja geriau“. Ser. 21.45 Vakaro žinios. 22.00 „Nusivylusios namų šeimininkės“. Ser. 23.00 „CSI Majamis“. Ser. 0.00 „Moterys detektyvių klubas“. Ser. 1.00 13. Baimės įkaitai.

Antradienis

6.45 Telepardo duotuvė. 7.00 Animacija. 8.00 „Biuras“. Ser. 9.00 „Meilės sūkuryje“. Ser. 10.05 „Amžini jausmai“. Ser. 10.35 Paskutinė instancija. 11.25 Gyvenimas yra gražus. 12.00 Akistata. 13.00 Animacija. 14.00 „Slaptasis agentas Konoras“. Ser. 14.30 Animacija. 16.00 „Klonas“. Ser. 17.00 „Marinela“. Ser. 18.00 „Naisių vasara“. Ser. 18.45 Žinios. 19.10 „Keliais namo“. Ser. 19.40 Prieš srovę. 20.30 Žiūrim, ką turim. 21.10 „Moterys meluoja geriau“. Ser. 21.45 Vakaro žinios. 22.00 „Žvilgsnis į ateitį“. Ser. 23.00 „CSI kriminalistai“. Ser. 0.00 „Moterys detektyvių klubas“. Ser. 1.00 13. Baimės įkaitai.

Trečiadienis

6.45 Telepardo duotuvė. 7.00 Animacija. 8.00 „Biuras“. Ser. 9.00 „Meilės sūkuryje“. Ser. 10.05 „Amžini jausmai“. Ser. 10.35 Kodėl? 11.30 Prieš srovę. 12.20 Skubi pagalba 112. 13.00 Animacija. 14.00 „Lūžtanti banga“. Ser. 14.30 Animacija. 16.00 „Klonas“. Ser. 17.00 „Marinela“. Ser. 18.00 „Naisių vasara“. Ser. 18.45 Žinios. 19.10 „Keliais namo“. Ser. 19.40 Akistata. 20.30 Dar pažiūrėsim... 21.10 „Moterys meluoja geriau“. Ser. 21.45 Vakaro žinios. 22.00 „Daktaras Hausas“. Ser. 23.00 „CSI kriminalistai“. Ser. 0.00 „Moterys detektyvių klubas“. Ser. 1.00 13. Baimės įkaitai.

Ketvirtadienis

6.45 Telepardo duotuvė. 7.00 Animacija. 8.00 „Biuras“. Ser. 9.00 „Meilės sūkuryje“. Ser. 10.05 „Amžini jausmai“. Ser. 10.35 Žiūrim, ką turim. 11.15 Dar pažiūrėsim... 12.00 Vaikų balsas 2011. 13.00 Animacija. 14.00 „Lūžtanti banga“. Ser. 14.30 Animacija. 16.00 „Klonas“. Ser. 17.00 „Marinela“. Ser. 18.00 „Naisių vasara“. Ser. 18.45 Žinios. 19.10 „Keliais namo“. Ser. 19.40 Paskutinė instancija. 21.10 „Moterys meluoja geriau“. Ser. 21.45 Vakaro žinios. 22.00 „Gyvenimas“. Ser. 23.00 „Kaulai“. Ser. 0.00 „Moterys detektyvių klubas“. Ser. 1.00 13. Baimės įkaitai.

Penktadienis

6.45 Telepardo duotuvė. 7.00 Animacija. 8.00 „Biuras“. Ser. 9.00 „Meilės sūkuryje“. Ser. 10.05 „Amžini jausmai“. Ser. 10.40 Naujo krepšinio himno rinkimai. 12.35 Juokingiausi Amerikos namų vaizdeliai. 13.00 Animacija. 14.00 „Lūžtanti banga“. Ser. 14.30 Animacija. 16.00 „Klonas“. Ser. 17.00 „Marinela“. Ser. 18.00 „Naisių vasara“. Ser. 18.45 Žinios. 19.10 „Keliais namo“. Ser. 19.40 Paskutinė instancija. 21.10 „Moterys meluoja geriau“. Ser. 21.45 Vakaro žinios. 22.00 „Gyvenimas“. Ser. 23.00 „Kaulai“. Ser. 0.00 „Moterys detektyvių klubas“. Ser. 1.00 13. Baimės įkaitai.

Šeštadienis

6.45 Telepardo duotuvė. 7.00 Animacija. 9.00 „Tūsonio sūnūs“. Ser. 9.30 Mamycių klubas. 10.00 „Mokyklos miuziklas 3. Baigiamieji metai“. JAV. 2008. Muz. komedija. 12.05 „Kryžkelės. Atleidimo istorių“. JAV. 2007. Drama. 13.55 „Nuogas ginklas 2/1. Baimės kvapas“. JAV. 1991. Nuot. komedija. 15.30 „Santykų terapija“. Ser. 16.35 Gyvenimas yra gražus. 17.10 Kodėl? 18.00 Žiūrim, ką turim. 18.45 Žinios. 19.00 „Ledyņmetis 2. Eros paibaiga“. JAV. 2006. Anim.f. 20.45 „Eisai Ventura. Kai gamta šaukia“. JAV. 1995. Komedija. 22.25 „Krikštatevės“. JAV. 1972. Trileris.

Sekmadienis

6.45 Telepardo duotuvė. 7.00 Animacija. 9.00 Sveikas žmogus. 10.00 „Audros karys“. JAV. 2006. Nuot.f. 11.45 „Sidabro varpeliai“. JAV. 2005. Vaid.f. 13.40 „Storulės“. JAV. 2006. Komedia. 15.30 „Choras“. Ser. 16.35 Dar pažiūrėsim... 17.10 Paskutinė instancija. 18.00 Akistata. 18.45 Žinios. 19.00 Savaitės komentarai. 19.30 Chorų karai. 22.30 „Ringo karalius“. JAV, Pietų Korėja. 2004. Veiksmo f. 0.35 „Vestenderis“. JAV. 2003. Fant. drama.

LNK

Pirmadienis

5.50 Telepardo duotuvė. 6.20 Animacija. 7.50 „Kur dingo Eliza?“ Ser. 8.55 Super KK2 (k.). 9.55 „Noting Hilas“ (k.). 12.30 Pričiupom! 12.55 Animacija. 14.25 „Teresa“. Ser. 15.25 „Intrigų dvaras“. Ser. 17.30 Kryžminė ugnis. 18.30 Susitikime virtuvėje. 18.45 Žinios. 19.10 „Pavogta laimė“. Ser. 19.40 Nuo... Iki... 20.30 Kažkas atsitiko. 21.00 KK2. 21.30 Dviračio šou. 22.00 Žinios. 22.30 „Laukinės aistros 3. Aistros del deimantų“. 2005. Trileris. JAV. 0.10 „Grožio peilis“. Ser. 1.10 „Išrinktieji“. Ser.

Antradienis

5.50 Telepardo duotuvė. 6.20 Animacija. 7.50 „Kur dingo Eliza?“ Ser. 8.55 FTB (k.). 9.50 Vanda su Rūta (k.). 11.20 Kažkas atsitiko (k.). 12.00 Dviračio šou (k.). 12.30 Pričiupom! 12.55 Animacija. 14.25 „Teresa“. Ser. 15.25 „Intrigų dvaras“. Ser. 17.30 24 valandos. 18.30 Susitikime virtuvėje. 18.45 Žinios. 19.10 „Pavogta laimė“. Ser. 19.40 FTB. 20.30 Farai. 21.00 KK2. 21.30 Dviračio šou. 22.00 Žinios. 22.30 „Žmonių vaikai“. 2006. Veiksmo trileris. D. Britanija, JAV, Japonija. 0.40 „Čakas“. Ser. 1.40 „Išrinktieji“. Ser.

Trečiadienis

5.50 Telepardo duotuvė. 6.20 Animacija. 7.50 „Kur dingo Eliza?“ Ser. 8.55 Abipus sienos (k.). 9.50 Lietuvos supermiestas (k.). 12.00 Dviračio šou (k.). 12.30 Pričiupom! 12.55 Animacija. 14.25 „Teresa“. Ser. 15.25 „Intrigų dvaras“. Ser. 17.30 24 valandos. 18.30 Susitikime virtuvėje. 18.45 Žinios. 19.10 „Pavogta laimė“. Ser. 19.40 Valanda su Rūta. 21.00 KK2. 21.30 Dviračio šou. 22.00 Žinios. 22.30 „Džeru deimantas“. 2001. Nuot.f. Australija, JAV. 0.15 „Čakas“. Ser. 1.15 Sveikatos ABC (k.).

Ketvirtadienis

5.50 Telepardo duotuvė. 6.20 Animacija. 7.50 „Kur dingo Eliza?“ Ser. 8.55 Nuo... Iki... (k.). 9.55 Tu gali. Savaitės dvikova (k.). 12.00 Dviračio šou (k.). 12.30 Pričiupom! 12.55 Animacija. 14.25 „Teresa“. Ser. 15.25 „Intrigų dvaras“. Ser. 17.30 24 valandos. 18.30 Susitikime virtuvėje. 18.45 Žinios. 19.10 „Pavogta laimė“. Ser. 19.40 Valanda su Rūta. 21.00 KK2. 21.30 Dviračio šou. 22.00 Žinios. 22.30 „Džeru deimantas“. 2001. Nuot.f. Australija, JAV. 0.15 „Čakas“. Ser. 1.15 Sveikatos ABC (k.).

Penktadienis

5.50 Telepardo duotuvė. 6.20 Animacija. 7.50 „Mano nuodėmė“. Ser. 8.55 Žvaigždžių duelei 5 (k.). 12.30 Pričiupom! 12.55 Animacija. 14.25 „Teresa“. Ser. 15.25 „Intrigų dvaras“. Ser. 17.30 24 valandos. 18.30 Susitikime virtuvėje. 18.45 Žinios. 19.10 Tu gali. 21.10 „Bridžitos Džouns dienoraštis. Ties proto riba“. 2004. Rom. komedija. D. Britanija, JAV, Prancūzija, Airija, Vokietija. 23.20 „Panikos kambarys“. 2002. Trileris. JAV. 1.35 „Laimingos pabaigos“. 2005. Rom. komedija. JAV.

Šeštadienis

6.00 Telepardo duotuvė